

School for Teachers
Училище за учители

ЕЛЕКТРОННО ПОРТФОЛИО НА УЧЕНИКА

Галина Цветкова

Втора английска езикова гимназия „Томас Джеферсън“ – София

Резюме. Масовото навлизане на новите технологии провокира нашите нагласи и изисква да преосмислим визията за логистиката в работата ни. Настоящата публикация фокусира вниманието върху един модерен начин за организирано документиране на постиженията на учениците. Основните въпроси, които се разглеждат, се отнасят до: 1. същност и типове електронно портфолио; 2. цели, които преследваме при създаването на електронно портфолио; 3. позитиви от използването на електронно портфолио в процеса на обучение; 4. практически насоки при създаването на електронно портфолио.

Keywords: digital competences; lifelong learning; folder

С напредването на ХХІ век – века на технологиите, хаосът и нарастващият поток от информация заплашват да залееят нашето ежедневие, и поставят под съмнение способностите ни да организираме и планираме работата си в дългосрочен план. Като че ли все изоставаме с осъществяването на целите и задачите си и времето, като мерна единица, тече по-бързо, без да ни оставя възможност да систематизираме дейностите си, така че да изпитахме удовлетворение от постигнатото. Задава се поредното препятствие, а ние все още не сме имали шанса да усетим вкуса от преодоляването на предходното. И това с пълна сила важи не само за нас – учителите, но и за нашите възпитаници – учениците. Търсенето на най-гъвкавия начин всичко да се приведе в ред, е напълно логичен акт на нашата воля, което, подплатено с решителни действия да пробваме дали ще проработи, е по-добрата опция от бездействието и непрекъснатото недоволстване. Електронното портфолио, колкото и да изглежда като предизвикателство за хора с по-назадничаво мислене, дава възможност да намерим отговор на въпроса как да се класифицират всички постижения на дадена личност в достъпен и подреден вариант.

Какво представлява електронното портфолио? Едно доста изчерпателно определение би могло да бъде: „Дигитализирана колекция от артефакти, включваща демонстрации, ресурси и постижения, които представляват индивид, група, общност, организация или институция. Тя може да обхваща текстови материали, графични материали или мултимедийни елементи, архивирани в уебсайти или електронен носител като CD-ROM или DVD“⁽¹⁾.

Що се отнася до ученическото портфолио, определението, което намирам за по-опростено като изказ, би могло да изглежда така: „Ученическото портфолио е систематизирана колекция на работата на ученика и свързани материали, отразяващи дейностите му, постиженията и успешните разработки по един или повече училищни предмети. То трябва да съдържа доказателства за размишленията на ученика и самооценката му, насоки в избора на съдържателните елементи и критерии за оценка на качеството на работата. Целта е да се помогне на ученика „да сглоби“ портфолио, което онагледява неговите таланти, представя уменията му по писане и проследява историята на постигнатото от него в училище“⁽²⁾.

Типове портфолио. Могат да се разграничат два типа портфолио или два възгледа за портфолиото – като процес и като продукт. Процесът представлява поредица от събития, включително време и усилия, които водят до определен резултат. Думата води началото си от френската дума *process* и означава „пътуване“. Идеята за продукт (или крайна точка на пътуването) се отъждествява с краен резултат от дадена дейност или процес.¹⁾

Портфолиото, като продукт, демонстрира овладяването на определена съвкупност от цели, т.е. то съдържа най-добрите работи на ученика. А от друга страна, то може да документира етапите на процеса на учене и по този начин да маркира индивидуалния растеж на ученика.

Като учител, аз предпочитам да използвам електронно портфолио, проследяващо процеса на учене, тъй като това ми осигурява поглед върху развитието на ученика в определена област в хода на времето.

С каква цел се създава електронно портфолио на ученика:

- да документираме и оценим напредъка на учениците;
- да насърчим изграждането на умения за самооценка от страна на ученика;
- да мотивираме учениците да бъдат активни при вземане на решения, свързани с тяхното собствено учене;
- да стимулираме развитието на дигитални компетентности.

Позитиви от използването на електронно портфолио. Можем да се фокусираме първо върху електронното портфолио като процес. При създаването на електронно портфолио едно от най-големите преимущества е активирането на процеса на самооценка, и то по начин, който е стимулиращ за съвременните ученици – чрез използване на нови технологии. Логично е да очакваме и усъвършенстване на ИТ компетентностите (*digital competences*) в такъв случай. Самооценката, от своя страна, би спомогнала за по-осъзнато отношение към учебния процес; ученикът упражнява анализ на целите и тяхното постигане и може да търси по-добри стратегии за завишаване на резултатите, което би допринесло и за развиване на ученическата креативност. Не можем да пропуснем и момента на подсилване на самочувствието и самоувереността на учения поради факта, че той е овластен с контрол по отношение на процеса на учене – може да си поставя свои собствени цели и да ги постига. Така се реализира и

идеята за индивидуализиране на учебния процес. Уменията, които придобива ученикът в хода на този процес, са значими в дългосрочна перспектива и кореспондират с идеята за учене през целия живот (Lifelong Learning).

Не можем да пропуснем и електронното портфолио като продукт. Продуктът *електронно портфолио* е изключително удобен инструмент за презентация на уменията на притежателя, още повече че е достъпен от всяка една точка на света по всяко време. Документирайки постиженията на ученика, електронното портфолио може да се отъждестви с писмено доказателство за силните страни на автора си и да послужи като помощно средство при кариерното ориентиране. И не на последно място, елементът на оценяване на постиженията на базата на коментар не само от страна на учителя, но и от страна на съучениците, би представлявал незаменима обратна връзка. Тъй като тази обратна връзка не е обвързана с оценка по шестобалната система, може да се предположи, че очакваният ефект е само позитивен.

Практически насоки при създаването на електронно портфолио. Създаването на електронно портфолио е сложен процес и следва няколко етапа, обикновено свързани с изясняването на определени въпроси.

За кого е предназначено? Може да се предположи, че основно учителят и учениците ще имат достъп до него, а при необходимост и родителите, а в по-далечна перспектива – и бъдещи работодатели.

Какво ще бъде съдържанието му? Нужно е да се определи кои точно работи на учениците ще бъдат включени. Във варианта, на който се спрях аз, се включват не само писмените им изпитвания, но и аудио/видео клипове, презентации, свидетелства за фазата на разсъждение върху напредъка на ученика, писмени разработки или дигитални такива, с които ученикът е участвал в състезания, конкурси, турнири и т.н., както и информация за получени грамоти и награди.

Кой ще отговаря и ще поддържа електронното портфолио? Кой ще систематизира материалите? В актуализацията на електронното портфолио смятам, че дейно участие трябва да вземат и двете страни – учител и ученик, като учителят е добре да упражнява наставническа дейност при самия процес.

Какъв ще бъде обемът му? Тъй като аз съм се спряла на варианта на електронното портфолио като процес, всичко, което има ученикът като доказателство за дейността си в процеса на учене, би било ценна обратна връзка. Добре е да се помни, че поддръжката на електронното портфолио за по-дълъг период е доста трудоемка и вероятно ще има нужда от подкрепата на ИТ специалист, което би допринесло за реализацията на междупредметни връзки.

Как ще бъде оценявано? За да бъде оценено, е необходимо да изготвим списък с критерии на оценяване, за които да се информират учениците, за да знаят към какво се стремят.

Кой ще го оценява? Оценяващият, в нашия случай, е основно учителят, но е възможно учениците да се включат със собствен коментар. Не на последно място, становище може да изкаже и комисия, особено в началните етапи на организация,

когато мнението на колегията от ПУО по чужди езици би било полезно. Учениците имат опцията да участват със самооценка или взаимно оценяване по зададени критерии. Като цяло, създаването на електронното портфолио открива невероятни перспективи за колаборация и би било пропуск да не се възползваме от тях.

Колко често ще се оценява? Оценяването многократно в хода на годината, както и в края на всеки срок, би било по-надежден начин да стимулираме разсъждения относно напредъка и корекция в стратегията за учене на всеки ученик. Един път месечно е оптимален вариант, без да се погълща прекалено много време, но и давайки възможност за отчитане на развитието в процеса на учене.

Как ще въведем електронното портфолио? Възможно е учениците да имат нужда от разяснения по отношение на педагогическата концепция и техническата експлоатация и поддръжка. Насърчаването на развиване на дигиталните компетентности би реализирало идеята за интердисциплинарност като елемент на съвременната методика, тъй като не учим заради самото учене, а за да прилагаме това, което сме усвоили, в различни аспекти на битието си.

Коя платформа ще се използва? Има много варианти и всеки според нуждите и възможностите може да се спре на конкретен избор. Списъкът, който следва, съвсем не е изчерпателен, но като начална ориентация е полезен: Evernote, Wix, Kidblog, Mahara, Easy Portfolio. Какъвто и да е изборът, винаги трябва да информираме учениците за правилата за безопасна работа и сигурност при използване на интернет. Задължително е да се направи справка дали услугата е платена.³⁾

При избора на платформа трябва да си има предвид и нейната ефективност, а именно, да не е обвързана с конкретно устройство, за да може да обслужва множество формати, да има прост и иновативен интерфейс, както и да дава възможност за учене в контекст.⁴⁾

Създаването на електронно портфолио може да обслужва още допълнителни цели: ангажираност и мотивация, разсъждаване и поставяне на цели, обратна връзка и колаборация, съхраняване и представяне на информация, напредък и затвърждаване, самооценка и чувство за надграждане и успеваемост.

Една от най-важните цели е стимулиране на критично мислене. Разсъжденията върху съдържанието му имат различни измерения – поглед назад (придобен опит, свързан с темата), поглед напред (как настоящото състояние на нещата повлиява бъдещите планове), поглед навътре (чувства и емоции, свързани с темата) и поглед навън (как друг би оценил информацията).⁵⁾

Възможно е да се използват различни похвати, за да се стимулират критично мислене и разсъждения.

– Разработване на дневник на ученето, в който ученикът води записки за това, което е научил от всеки елемент, включен в портфолиото, ще му помогне да открие сферите, които имат нужда от усъвършенстване.

– Поставянето на цели и разработване на стратегия за успеваемост биха го стимулирали да бъде по-конкретен по отношение на действията, които предприема.

– Повторяемост на изпълнението на едни и същи задачи и тяхното сравняване би спомогнало за дефиниране на все още проблемните области и онези, които са претърпели подобрене.

– Размяна на портфолията между учениците и дискусия на установените наблюдения би допринесло за обогатяване на представата на ученика как той се възприема и как другите го възприемат. Помощта на учителя за оценка на слабостите и силните страни на ученика също е безценна и може да се реализира под формата на сесии за обсъждане на портфолиото и формулиране на план за действие.

– Използването на емотикони за илюстриране на емоцията, която даденият материал предизвиква у ученика, би го накарало да разсъждава защо изпитва точно това.

– Насърчаване на непрекъснатото редактиране на портфолиото също би активирало процеса на анализ на съдържанието. Ако учениците имат едновременно и портфолио, отразяващо представянето в процеса на учене, и портфолио продукт, сравнението на двете неминуемо би довело до градивна критика.⁶⁾

Концепцията, която аз съм приела, е идеята за електронното портфолио като процес. Поради тази причина всичко, което би могло да бъде счетено като свидетелство за напредъка на ученика, има своето място в портфолиото. По този начин и учителят може да го използва за оценка, както и ученикът – за самооценка.

Материалите, които включвам в електронното портфолио, са разнообразни като цел на изпълнение. Можем да започнем с писмените изпитвания, като тестове, контролни и класни работи. Тъй като аз правя и диктовки на моите ученици, те също са елемент на интерес и се залагат като съдържание. Когато те са на хартиен носител, могат да бъдат сканирани или фотографирани и качени в папката (folder) на ученика. Не може да пропуснем и резюметата, които учениците ми изготвят върху обем прочетен материал от художествена литература, както и индивидуални речници с непознати думи от откъсите, които са прочели. Класовете, с които работя през тази учебна година – VIII и IX клас, имат заложили задължителни оценки от проектна дейност по учебна програма.^{7) 8)} Проектите, които разработват учениците ми, много често са свързани с изработване на електронни презентации, които също стават неизменна част от електронното портфолио. Изпълнението на професионалните ни задължения във II АЕГ включва ежедневна работа с интерактивна дъска. Създадените от учениците продукти на интерактивната дъска могат да се пренасочват също към електронното портфолио. Създаването на писмени текстове, много често давани и като домашни задания, допълват разнообразието от материали за систематизиране в портфолиото. Честването на традиционни английски празници е залегнало като задача в плана на ПУО по чужди езици. Такива организираме обикновено за Деня на благодарността, Свети Валентин и други. Учениците, които участват в програмата за съответното честване, правят видеа и ги поставят в собствените си портфолия. Подобни видеа те изготвят и при явяване на различни състезания, като например особено интересни са тези от турнирите по реч и дебати на БЕСТ. Разбира се, място в портфолиото имат и спечелените от тях награди, грамоти и др.

За момента използвам портфолиата за оценяване на индивидуалния напредък на ученика. Това се случва два пъти в годината – при приключване на учебен срок и в хода на диалог със съответния ученик. Изисквам всеки от тях да направи списък на често срещаните грешки, както и на положителните страни в работата си, след което съвместно изготвяме корекции в стратегията за учене. Времето е ценно за всеки един от нас, но още по-ценно е да правим дългосрочни инвестиции в бъдещето на страната си – младото поколение. На пръв поглед, една трудоемка инициатива, каквато е създаването на електронно портфолио, всъщност носи много бързо дивиденди поради факта, че създава условия за конструктивен поглед върху развитието на една личност, но и възпитава качества, които са от полза за цял живот – критично мислене и самооценка, инициативност и предприемчивост. Усилията си струват, тъй като опитът, който можем да предадем като учители на нашите ученици в една такава съвместна дейност, е незаменим.

NOTES/БЕЛЕЖКИ

1. http://ctl.tedu.edu.tr/sites/default/files/content_files/eportfolio-educausedocument.pdf
2. <http://www.unm.edu/~devalenz/handouts/portfolio.html>
3. <http://courses.britishcouncil.org/teachertraining/mod/page/view.php?id=14620>
4. <https://wp.voicethread.com/2015/06/02/voicethread-portfolios-capturing-the-creative-process/>
5. <https://kbarnstable.wordpress.com/2009/08/06/reflective-learning/>
6. <http://courses.britishcouncil.org/teachertraining/mod/page/view.php?id=14604>
7. Учебна програма по английски език за VIII клас, ниво B1.1, в сила от 2017/2018 г.
8. Учебна програма по английски език за IX клас, ниво B1, в сила от 2018/2019 г.

STUDENT'S ELECTRONIC PORTFOLIO

Abstract. The main purpose of the following article is to make an outline of the advantages of using an electronic portfolio in the educational sphere and to give practical information on what steps and stages to follow when we introduce it in our work as teachers. What is more, we have to bear in mind that the goals we try to accomplish are the crucial factors when we make decisions what type of electronic portfolio to use, how to organise the information in it and how to utilise the opportunities it offers as an assessment tool.

✉ **Ms. Galina Tsvetkova**

Senior teacher of English

2nd English Language High School “Thomas Jefferson”

Sofia, Bulgaria

E-mail: galtsvetkova@yahoo.com